

*Radu-Flarion Munteanu
Liviu Ovidiu Penea
Lucian Perta*

**Mai există bizoni.
Și cei care-i văzură**

 Galaxia Gutenberg

Radu-Ilarion Munteanu, născut la 10 iunie 1946, în Vulcan, jud. Hunedoara, între mineri și momârlani, fost fizician, fost cercetător, fost coautor negru la o serie de volume de chimia și tehnologia polimerilor, cu un singur nume pe copertă, fost redactor al mensuralului quashiințific *Sănătatea Plantelor*, fost redactor la portalul cultural **LiterNet.ro**, membru al USR și al ASB, secția proză, pensionar. Cărți publicate: *Glissando* (coautor fiul său Ramiro), proză, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2001; *Nisip peste bordul nacelei*, versiune prescurtată, semnată singur, prefață Horia Gârbea, Ed. LiterNet.ro, 2003; *Fals tratat de alchimie onirică*, proză, prefață de Horia Gârbea, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2005; *Călătorul deserviciu*, jurnal, prefață de Daniel Cristea-Enache, Ed. Semne, în colab. cu Ed. MNLR, București, 2008; *Despre prietenie, despre bătrânețe*, jurnal, prefață de Radu Sergiu Ruba, Ed. Galaxia Gutenberg, col. Palimpsest, Târgu Lăpuș, 2008; *Osmoze*, proză, prefață de Liviu Antonesei, Ed. Limes, col. Paraliteraria, Cluj-Napoca, 2008; *Trompetistul care semăna cu Melchiade*, proză, prefață de Ioan Pavel Azap, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010; *Finalul cel mai dificil, supraviețuirea*, eseuri de cinematecă, Ed. *Vremea*, Buc., 2011; Volumele de proză și placheta de poeme parodiate, ilustrate de Liviu Ovidiu Penea. Idem unele portrete ale autorului pe coperta a IV-a. Coordonate autor: rimunteanu@litenet.ro, www.olderimsix.info, <http://blog.olderimsix.info>

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MUNTEANU, RADU-ILARION; PENEALIVIU OVIDIU; PERȚA
LUCIAN

Mai există bizoni. Și cei care-i văzură / Radu-Ilarion Munteanu,
Liviu Ovidiu Penea, Lucian Perța ; ed.: Silviu Hodiș. - Târgu-Lăpuș :
Galaxia Gutenberg, 2011
ISBN 978-973-141-349-5
I. Hodiș, Silviu (ed.)
821.135.1-1

Poemele clopotelor © *Radu-Ilarion Munteanu*
Grafica (ilustrații, coperta) © *Liviu Ovidiu Penea*
Parodii © *Lucian Perța*
© *Editura Galaxia Gutenberg, 2011*
Editura Galaxia Gutenberg
Adresa: 435600 Târgu Lăpuș, str. Florilor nr. 11
tel/fax: 0262-385786; mobil: 0723-377599
e mail: contact@galaxiagutenberg.ro
www.galaxiagutenberg.ro
www.librariilegutenberg.ro

„do, mi, sol”

Se zice că meșterii clopotari știu dinainte cum vor suna clopotele pe care le toarnă. Compoziția aliajului folosit este simultan chimică și muzicală: ea conține o anumită rețetă de îmbinare a metalelor și, în același timp, o partitură pentru game și tonalități unicate, în rezonanță cu acele „corzile sufletului omenesc” pe care meșterul clopotar dorește să le facă să vibreze. Autorii acestui volum propun o delicată compoziție de „culori ale meandrelor unghiulare”, amestecate cu „un pumn cosmic de energie”, peste care maestrul plastician Liviu Penea presară un vârful de peniță de cântec în alb-negru. Contrar mitului cunoașterii preliminare a sunetului clopotului care va fi turnat, poezii autori nău cunoscut dintru început în ce proporții se va filtra harul fiecăruia în compoziția aliajului secret al cărții, ci, asemeni tânărului meșter de clopote care uitase meșteșugul și nici nu mai avea pe cine să întrebe, fiecare improvizat cu virtuozitate, lăsând detaliul izbânzii sunetului final la mâna hazardului, altfel spus la mâna mezinei cneazului care va trage blând de funia clopotului, atingând buza lustruită de zâmbet a poeziei-parodie.

Căci este o interesantă combinație de stiluri și prezențe poetice în acest volum, fiecare dintre autori completându-i pe ceilalți. Inițiativa i-a aparținut lui Radu Ilarion Munteanu care, după ce și-a făcut stagiatura ca scriitor ilicit de tratate de chimie macromoleculară, după ce a exersat în atelierul propriu meșteșugul alchimiei onirice și a publicat câteva rețete valabile de proză, osmoză și aproză, s-a hotărât să se înfățișeze cititorilor săi în ipostaza de meșter clopotar, deținător al secretului turnării sentimentelor vechi în forme care lui, atunci, îi erau noi. I s-a alăturat mai târziu Lucian Perța, făurar consacrat de parodii, în a cărui *groapă cu (a)muze* se găseau deja toți poezii maramureșeni ai secolului al XXI-lea, o bună parte a poeziei românești, mai exact partea *de la origini până în prezent*, și o colecție folositoare de analize literare, rar folosite de elevi. *Colac peste pupăză*, gândul de a-l dubla pe Radu Ilarion Munteanu în demersul său poetic l-a adus aproape de un virtuos al peniței subțiri, Liviu Ovidiu Penea, ilustrator de cărți în general și al cărților de proză ale lui Radu Ilarion Munteanu în special. Cei trei autori și-au unit așadar eforturile spre a oferi publicului cititor o colecție pe care Edgar Allan Poe ar descri-o: „*Clopote, clopote, clopote, / Clopote, clopote, clopote, clopote, / Clopote, clopote, clopote.*”

Larissa Andrei

MEȘTERII CLOPOTARI (I)

Meșteșugul turnării clopotelor
se transmitea din tată-n fiu.
Câtă aramă, cât cositor
dar mai ales cât argint.
Argintul este esențial.

La un clopot de biserică sătească
un dinar mai mult
sau mai puțin
dacă nu cumva un inel mai mult,
sau mai puțin
schimbă glasul clopotului.

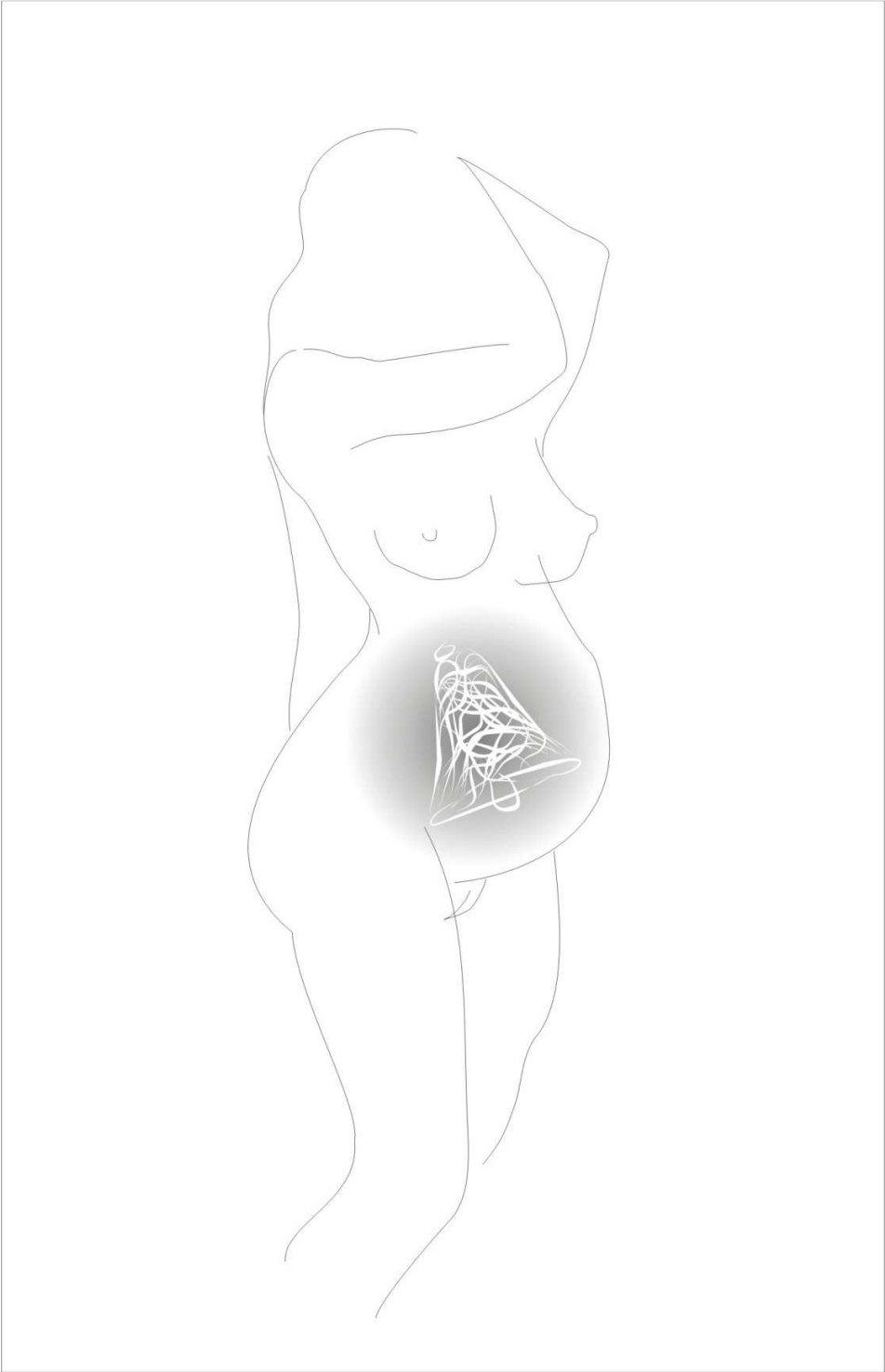
Poate că un inel mai mult să dea
un dangăt mai plin de viață
pe când unul mai puțin să sune
cu un strop de jale.
Cine știe...

Dangățul clopotului
nu vestește doar liturghia duminicală
sau vecernia
sau slujba de înmormântare
ci, în funcție de armonicile lui
e auzit de heruvimi care
răspund chemării la fel ca sătenii
atâta doar, că-s mai nevăzuți.

Toate astea le aveau în suflet meșterii clopotari
chiar de nu le știau spune-n cuvinte.
Le spuneau, în felul lor
numărând cu zgârcenie arginții
Ce se cer topiți în bronz
ori chiar în tuci
numărând cu sfințenie ceasurile de veghere
a focului de topit
a focului de răcit
să nu plezenască formade lut
să nu pleznească trupul gingaș de metal
dinlăuntru
să păstreze în linia lui delicată
toate chemările
pentru urechile nevăzute
ale heruvimilor
pentru urechile nevăzute
ale sufletului omenesc
pentru corzile sensibile

din sufletele heruvimilor
pentru corzile sensibile
din sufletul sufletului omenesc.

Binecuvântat fie vechiul meșteșug
de turnat clopote.

PARODIE

Adânca-nvățătură a turnării clopotelor
se poate dobândi prin corespondență,
la distanță sau la fără frecvență,
numai la Academia "Spirache Haretoiu",
singura școală cu cert viitor.

Aici, în funcție de soiuri
și vița mai nobilă sau mai puțin
a candidatului ce acest destin
și-l dorește și mai ales
de câți arginți dispune,
ei bine, învățătura se poate dobândi
în câteva zile sau câțiva ani.
Astăzi nu prea mulți învățați ies,
că-s vremuri de jale,
cu prea puțini bani...

Veți găsi acum cu cale
să vă-ntrebați la ce bun
dangătul clopotelor într-o vreme a fițelor,
în care toate cele
se fac doar cu ajutorul surlilor și a trâmbițelor –
Ei, nu-i chiar așa, cum să vă spun,
dangătul clopotelor, să fim sinceri,
nu e numai pentru oameni, ci și pentru îngerii.

Cu toate-acestea, ei, îngerii, nu participă
la cursurile academiei,
nu că îi doare-n aripă,
sau că ar fi prea zgârciți,
dar ei sunt dintotdeauna împotriva teoriei
că totul se face pe bază de arginți
și sunt împotriva muncii în echipă,
(oameni – heruvimi)
ei fiind prea gingași,
prea delicați și sublimi
pentru lumeștile preocupări academice,
pentru uzul celor de la oraș,
pentru urbani, cum s-ar zice,
așa că ei nu participă la turnarea clopotelor,
(tocmai atunci penele-și schimbă)
dar binecuvântează și participă cu spor

atunci când se toarnă câte-o limbă!

Lucian Perța

.....
.....

Feed back:

DIORTOSIRI ÎN STICLĂ

Dintre zografi, preasmeriții Radu-Ilarion Munteanu, Liviu Ovidiu Penea și Lucian Perța, cu multă osteneală au adunat împreună și au aranjat, după multă cercetare, într-o carte, vechiul și tainicul meșteșug al turnării de clopote. Dar, precum adevărații *zografo didascalos*, această erminie, "*de nimic fiind ea lipsită dintru cele ce sunt trebuincioase pentru meșteșugul acesta*"* au ticluit-o astfel încât numai ucenicul cel mai iscusit, "*împodobit cudarurile firii*"*, dintre cei dornici de a-l deprinde și numai "*cu multă osârdieși încercată iscusință*"* să poată dezlega structura aceasta revelatoare, rostită senin. Astfel, cei trei meșteri lucrează această erminie, nu oricum, ci în întregimea sa precum și cu diortosiri cu tot măiestrit ticluită în sticlă, sub numele: Mai există bizoni. Și cei care-i văzură, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2011.

"*Necesități practice de atelier și de schelă*"* precum "*și tot ceea ce privește meșteșugul*" au făcut ca lucrarea să fie un triptic: *Poemele clopotelor* – Radu-Ilarion Munteanu, *Parodii* – Lucian Perța, *Ilustrații* – Liviu Ovidiu Penea, fiecare din ei tălmăcindu-i pe ceilalți doi și astfel tălmăcind nu doar Erminia în întregul ei ci și fiecare pe sine.

Poemele clopotelor sunt feerii în sticlă modelată la temperaturi înalte, fiecare prinzând sub cupola transparentă un clinchet, un dangăt, un zvon de taină. Cântecul de argint tălmăcit în cuvinte și subțirimi transparente de Radu-Ilarion Munteanu vibrează în poeme-casetă de sticlă lucrată cu bucăți de aur, ascunzând în ele "*meșteșugul clopotelor*" și toate câte "*le aveau în suflet meșterii clopotari*" (*Secretul meșteșugului clopotelor*), în poeme-tablou de sticlă multicoloră, sprintară: "*Ting-ling-liiiing!-face clopoțelul telegrafului*", "*în timp ce privirea pilotului,/ adevăratul căpitan/ lunecă pe colinele de pe țârm/ departe,/ departe/ acolo unde vântul rostogolește norii.*" (*Viața pe Mississippi*), în poeme de Baccarat: "*nu toate clopotele sunt făcute din metal sunător*" (*Clopote de tot felul*), ori "*Numai două perechi de urechi auzeau fiecare bătaia inimii celuilalt, în timp ce, zugravul de icoane, din colțul lui, sub gluga cernită, auzea glas din cer, precum că legământul tăcerii trebuia să ia sfârșit*" (*Povestea tânărului meșter de clopote*), poeme din sticlă suflată în formă de inimă, în care meșterul sticlar a

căutat să obțină albastrul cobalt cel mai pur (lucru peste puteri de realizat, poate tocmai din cauza unei prea mari intimități cu misteriiile durerii) "*din piatra vorbei zid împărătesc/ bisericii care, cântând, ne curge-n vine.*" (Biserica din piatră de hotar) sau "Și, pentru că toate astea/ trebuiau să poarte un nume/ Le-ar fi botezat/ o căutare a Graalului." (Graalul regăsit).

Fiecare din aceste gingașe alcătuirii își găsesc reflectată forma, structura, culoarea fie în jocul desenelor în nisip pe sticlă: "*Viața la Vișeu de Sus e foarte agitată,/ mai ales vinerea, când e târg.*" (Viața la Vișeu de Sus), ori "*Apoi a mai montat un clopoțel la ușa de la intrare,/ a demontat alarma de fum/ și și-a comandat o firmă nouă cu litere urișe, italice:/LA MAGAZINUL CU VISE-PLANTE ETNO-BOTANICE*" (Magazinul de vise), fie în apele de oglindă venețiană ale parodiilor meșterului șlefuitor de sticlă Lucian Perța precum în versurile: "*(...) în clopoțelul lui era o întreagă/ lume de sunete, pe care el,/ în toată copilăria lui, le-a luat și le-a îngrămădit acolo.*" (Clopotul mănăstirii Rohia), "*(...) dar dacă veți sta vreodată pe malul Dunării, (...) veți auzi imamul chemând la rugăciune/ și dangățul clopotului bisericii/ urcând până la cer, din genune...*" (Ada Kaleh).

Meșter în filigran, Liviu Ovidiu Penea lucrează delicate miniaturi în peniță, privind lumea ca pe-un mozaic văzut printr-un glob de cristal. Ilustrațiile sale tălmăcesc drumul de la firul de nisip la cuptorul de sticlă până la miniatura transparentă și fragilă. Uneori, în acest drum, prea multă smerenie nu lasă aripile să se deschidă la adevărata lor anvergură, nebeneficiind de întreaga forță portantă a inspirației, pentru a recupera apoi în compoziții-memoir al clinchetului altor lumi.

Nu trebuie să excludem din acest demers nici componenta ludică a celor trei meșteri artizani. În spatele alcătuirilor de foșnet transparent și subțire, se aud, vocile de copii puși pe șotii: "*Frère Jacques, frère Jacques,/ Dormez-vous? Dormez-vous?/ Sonnez les matines! Sonnez les matines!/ Din, dan, don. Din, dan, don.*"

De ce atâta grijă în a ticlui în sticlă secretul meșteșugului clopotelor din această carte-atelier de creație? Pentru ca aceia "*câți pentru a banilor iubire, cu lăcomie, fără de evlavie și cu nebăgare de seamă se apucă de lucrul acesta*"* de îndată ce ar încerca a-l atinge l-ar preschimba în curcubeie de cioburi, căci nu sunt orice fel de zografi, zografii aceștia, ci sunt zografi de vise, "*fierul de clopot*" este pretext declanșator al catapultării în transcendent, exercițiu de libertate, ritm și măsură în dansul elementelor altor lumi, prezență și înfățișare a "*unei lumi intermediare, acea lume în care gândirea nu este încă distinctă de lucruri, în care imaginarul și realul sunt încă indiscernabile*"**. Nu oricui îi este dată visarea, ci doar celui ce va desluși, fără a vătăma, gingașa lucrătură de sticlă, îi va fi dat să audă zvonul a douăsprezece clopote,

ori, acela va fi ceasul când ucenicul își va primi aripile iar , visul "*în sus alergând*"* va "*împodobi cu frumoasă podoabă și închipuire cerul (...)*"*.

Căci, nu-i așa, mai există bizoni. Și cei care-i văzură...

- * Citate din Erminia picturii bizantine, Dionisie din Furna, București, Editura Sophia, 2 000.
- ** Mircea Oliv, Principiul grației suficiente-Marcel Lupșe: un pictor, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007

Andrea Hedeș

28.05.2012 la Dej

<http://www.mesagerul.ro/ipaper/2012/05/26/mesagerul-literar-si-artistic-mai2012>